

Videokameraet i leg og fortælling

Notat efter projekterne i *Børnekultur – medielege 1991 – 2002*

EN VIDEODOKUMENTATION i børns leg kan udfolde sig som en fortælling, hvor et barn med stor selvfølgelighed griber en mikrofon. Vi ser det fx i videoen *Myren Gertrud og andre fortællinger og lege*: Ni-årige Nina og hendes veninder bevæger sig raskt af sted på legepladsen udstyret med kamera og mikrofon, og det lyder: – Velkommen til TV-avisens sportprogram. Vi skal denne her vej, kom. Vi skal ned og filme nogle drenge, der laver noget sport.

Pigerne inddrager på direkte og humoristisk vis erfaringer og oplevelser fra fx tv-genrer. Ligesom mange andre børn kender de til de rum, der udspiller sig omkring et kamera og de iscenesættelser, der viser sig ved en fremstrakt mikrofon.

Mediernes fortællinger og genrer egner sig, set i et legekulturelt perspektiv, glimrende som et "råstof" for leg; børn transformerer eller kultiverer ofte ihærdigt de store mængder af programtilbud, der strømmer fra højttalere og skærme. I denne underskov af lege og fortællinger gemmer sig en latent, men samtidig meget livfuld og massiv interesse for at inddrage af fx videoudstyr i undersøgende processer, der spænder mellem fiktions- og dokumentargenrer. Forholdet mellem fiktion, realitet og iscenesættelse er et grundlæggende fænomen i børns leg – et forhold eller dobbeltblik, der med flid bliver øvet, afprøvet og udviklet i børnehøjde, og her kan et konkret eller imaginært kamera give sit særlige bidrag. ^{Note}

Disse betragtninger danner grundlaget for *Myren Gertrud og andre fortællinger og lege* og i øvrigt for *Børnekultur – medielege*. Projekterne er udviklet sammen med børn, og de har indtaget rollen som medskabende dokumentarister i deres legemiljøer.

DOKUMENTATIONER kan antage mange former: fra ironiske iscenesættelser til mere kontante processuelle beretninger. Fra tegninger til skrevne optegnelser og til video-, foto- og lydoptagelser. Alle forstår ikke nødvendigvis alt på samme måde. Men alle har adgang til at se og høre optegnelser og resultater. Bånd, fotos, mapper og planer er tilgængelige. En dokumentation vil måske danne råstof til nye fortællinger og medielege. Flygtige situationer og hændelser er ofte grundlæggende muligheder for disse fortællinger. Intense processer med elektronisk udstyr vil samtidig med dette ofte fordrø særlige former for støttende overblik og struktur fra den voksnes side.

SITUATIONEN omkring videokamera eller fotografiapparat antager en *rumlig størrelse*; der dannes *et fotografisk rum* omkring kameraet. Etableringen af optagelsen sker ikke blot foran kameraet, derimod yder fotografens og kameraets tilstedeværelse væsentlige bidrag til optagelsens karakter. Parterne samarbejder omkring kameraet.

Den voksne dokumentarist påtager sig den opgave at se det særlige i rummet, han udfordrer vanen, konventionen og det tilsyneladende givne, og iagttager sin egen rolle som udfordrer og iagttager. Hans fingeraftryk på situationen kan bidrage til, at livet i dette rum måske forandres.

Dokumentaristen i legekulturerne kan være en udefra kommende gæst, en kendt voksen, der for en tid indtager en særlig rolle – eller det kan være et barn, der griber kameraet, og som får støtte til at filme løs. Den voksne dokumentarist står over for det paradoks, at han er med til at skabe en forskel, men han ved ikke, hvad denne forskel går ud på, før den eventuelt indtræder.

Kameraet er synligt og ofte håndholdt. Samtidig føres kameraet med beslutsomhed: der fornemmes vilje og lyst til *at se bag* kameraføringen.

Det at dokumentere omfatter således ikke en teknik eller en fremgangsmåde, der kan overføres entydigt fra én situation til en anden. Konstellationer af udstyr, rollefordelinger mv. undersøges, afprøves og ændres fortløbende, og der er til stadighed tale om særlige etableringer af relationer og rum, om refleksivitet og fortælling.

Når vi dokumenterer med et kamera, indskriver vi os i meget tydelig grad i det liv og den tid, vi er en del af, og videooptagelserne bliver til væsentlige påmindelser om menneskers sårbarhed og forgængelighed.

DEN VOKSNE møder børnenes æstetiske udtryk med sin egen voksne, æstetiske interesse. Konkret. Det vil sige, at den voksne umiddelbart eller med ret kort varsel kan filme, fotografere, fortælle, tegne, spille på et instrument. Ikke en hvilken som helst æstetisk færdighed, men derimod det, som også er gyldigt for den voksne selv. Den voksne kan bidrage med en indstilling, der siger: – Det, vi har med at gøre her, er ikke blot en historie om os. Der er mennesker, som bruger et helt liv på at blive dygtige til at udtrykke sig sådan, som vi forsøger at gøre det nu.

DOKUMENTATIONER er således tekstelementer i foranderlige og produktive processer. Processer og produkter indebærer gerne og helst både en umiddelbar og senere

brugbarhed for de medvirkende. Børn og voksne kan sammen skabe videoer, fælles erfaringer, og der opstår ny synlighed og hørlighed. Fortællinger om livet der, hvor man er, og hvor der er leg og fortælling.

En videodokumentation sætter sig således frugtbare spor. Legekulturen og det liv, den er del af, har undergået små, men måske afgørende påvirkninger og ændringer, når et dokumentationsforløb nærmer sig en foreløbig afslutning.

Note

Se: Flemming Mouritsen (1996): *Legekultur. Essays om børnekultur, leg og fortælling*. Odense Universitetsforlag